CZU 343.713
DOI https://doi.org/10.52388/1811-0770.2022.2(248).13

STUDIU JURISPRUDENȚIAL ÎN MATERIA INFRACȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 238 DIN CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Andrei STRATAN
Doctorand, Școala Doctorală în Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova
e-mail: *andrei.stratan95@gmail.com*
https://orcid.org/0000-0002-1590-7209

În prezentul demers științific este realizat un studiu al practicii judiciare în materia infracțiunilor de dobândire prin înșelăciune a creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare. Se arată că documentația de credit nu poate să constituie obiect material al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. În contextul acestor infracțiuni, documentația de credit reprezintă forma de exprimare a informației false prezentate de către făptuitor în adresa victimei. Corespunzător, informația falsă apare pe post de mijloc de săvârșire a infracțiunii. Studiul practicii judiciare în materia infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM scoate în evidență o altă dificultate de interpretare a conținutului normei și, în consecință, de încadrare juridică. Mai exact, identificăm o problematică în ceea ce privește stabilirea conținutului urmării prejudiciabile. Potrivit unei prime orientări, întinderea urmării prejudiciabile este determinată prin includerea ratelor de credit/împrumut neachitate și a dobânzilor/penalităților aferente. Totuși, în marea majoritate a spețelor analizate, se susține că conținutul urmării prejudiciabile este echivalent cu suma creditului/împrumutului obținut.

***Cuvinte-cheie**: înșelăciune, obiect material, documentație de credit, urmare prejudiciabilă, practică judiciară.*

JURISPRUDENTIAL STUDY IN THE MATTER OF CRIMES PROVIDED FOR IN ART. 238 OF THE CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

In this scientific approach is carried out a study of judicial practice in the matter of crimes of obtaining credit, loan or insurance compensation/indemnity by fraud. It is stated that the credit documentation cannot constitute a material object of the crimes provided in art. 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. In the context of these crimes, the credit documentation represents the form of expression of the false information presented by the perpetrator to the victim. Accordingly, the false information appears as a means of committing the crime. The study of the judicial practice in the matter of the offenses provided for in art. 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova highlights another difficulty in interpreting the content of the rule and, consequently, of legal qualification. Specifically, we identify a problem with establishing the content of prejudicial result. According to a first guideline, the extent of prejudicial result is determined by the inclusion of unpaid credit/loan installments and related interest/penalties. However, in the vast majority of analyzed cases, it is claimed that the content of the prejudicial result is equivalent to the amount of the credit/loan obtained.

***Keywords:** fraud, material object, credit documentation, prejudicial result, judicial practice.*

ÉTUDE JURISPRUDENTIELLE EN MATIÈRE DE CRIMES PRÉVUS À L'ART. 238 DU CODE PÉNAL DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA

Dans la présente approche scientifique, une étude de la pratique judiciaire est menée en matière de délits d'acquisition frauduleuse de crédit, de prêt ou de compensation/indemnité d'assurance. Il est indiqué que la documentation de crédit ne

peut pas constituer un objet matériel des infractions prévues à l'article 238 du Code pénal de la République de Moldova. Dans le contexte de ces crimes, la documentation de crédit représente la forme d'expression de la fausse information présentée par l'auteur à la victime. Dès lors, la fausse information apparaît comme un moyen de commettre le crime. L'étude de la pratique judiciaire en matière d'infractions prévues à l'article 238 du Code pénal de la République de Moldova met en évidence une autre difficulté d'interprétation du contenu de la règle et, par conséquent, de cadrage juridique. Plus précisément, nous identifions un problème d'établissement du contenu du conséquence préjudiciable. Selon une première ligne directrice, l'étendue des conséquence préjudiciables est déterminée par la prise en compte des échéances de crédit/prêt impayées et des intérêts/pénalités y afférents. Or, dans la grande majorité des cas analysés, il est allégué que le contenu de conséquence préjudiciable équivaut au montant du crédit/prêt obtenu.

Mots-clés: *escroquerie, objet matériel, documentation de crédit, conséquence préjudiciable, pratique judiciaire.*

СУДЕБНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПО ПРЕСТУПЛЕНИЯМ, ПРЕДУСМОТРЕННЫХ СТАТЬЕЙ 238 УГОЛОВНОГО КОДЕКСА РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

В представленном научном подходе проводится изучение судебной практики по делам о преступлениях, связанных с получением кредита, займа или страховой компенсации путем обмана. Утверждается, что кредитная документация не может являться предметом преступлений, предусмотренных статьей 238 Уголовного кодекса Республики Молдова. В контексте этих преступлений, кредитная документация представляет собой форму выражения ложной информации, представленной преступником потерпевшему. Соответственно, заведомо ложные сведения предстают как средство совершения преступления. Изучение судебной практики по делам о преступлениях, предусмотренных статьей 238 Уголовного кодекса Республики Молдова, выявляет еще одну трудность толкования содержания нормы и, следовательно, юридической квалификации. В частности, мы выявляем проблему с установлением содержания преступного последствия. Одни считают, что степень преступного последствия определяется путем включения невыплаченных платежей по кредиту/займу и соответствующих процентов/штрафов. Однако, в подавляющем большинстве проанализированных уголовных дел утверждается, что содержание преступного последствии эквивалентно сумме полученного кредита/займа.

Ключевые слова: *обман, предмет преступления, кредитная документация, преступное последствие, судебная практика.*

Introducere

La art. 238 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM) este prevăzută răspunderea penală pentru dobândirea creditului, împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune.

Mai exact, la alin. (1) este consemnată următoarea infracțiune: „prezentarea cu bună știință a unor informații false în scopul obținerii unui credit, unui împrumut sau unei despăgubiri/indemnizații de asigurare sau majorării sumei acestora, sau obținerii unui credit sau împrumut în condiții avantajoase, dacă prin aceasta au fost cauzate instituției financiare, organizației financiare nebancare, asociației de economii și împrumut sau asigurătorului daune în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale [1]".

Iar la alin. (2) art. 238 CP RM este înscrisă o altă variantă-tip de infracțiune, pentru care răspunderea penală se agravează, și anume, atunci când infracțiunea presupune cauzarea unor daune în proporții deosebit de mari victimei.

În procesul identificării conținutului unei norme de drept penal, în general, și a celor stipulate la art. 238 CP RM, în special, un rol important în joacă interpretarea oficială judiciară. Aceasta poate

scoate în evidență carențele de care suferă o normă de incriminare. Totodată, nu este exclus ca unei norme de incriminare să i se confere un alt sens (distorsionat), decât cel avut în vedere de legiuitor.

Analiza empirică efectuată în materia infracțiunilor de dobândire prin înșelăciune a creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare demonstrează anumite dificultăți practice cu care se ciocnesc practicienii dreptului penal la înțelegerea corectă a unor semne ale componențelor de infracțiune consemnate la art. 238 CP RM.

În cadrul respectivului studiu atenția noastră va fi îndreptată, în mare parte, spre identificarea carențelor de înțelegere a unor semne obiective ce privesc infracțiunile prevăzute la art. 238 CP RM.

Metodologia de cercetare folosită

În prezentul articol au fost folosite diverse metode, inerente unei cercetări în domeniul juridic. Astfel, au fost uzitate următoarele metode: metoda empirică (în procesul realizării studiului jurisprudențial efectuat în materia răspunderii pentru dobândirea prin înșelăciune a creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare); metoda comparativă (în procesul comparării punctelor de vedere teoretice avansate, precum și în procesul comparării pozițiilor judiciare expuse pe marginea unor cauze penale vizând infracțiunile prevăzute la art. 238 CP RM); metoda logică (în procesul argumentării unor puncte de vedere personale cu ocazia interpretării unor texte de lege înscrise la art. 238 CP RM) etc.

Expunerea conținutului de bază

1. Examinarea practică a cauzelor penale intentate pe faptul săvârșirii infracțiunii de dobândire prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare demonstrează existența unor dificultăți în aprecierea rolului juridic îndeplinit de documentația de credit. Pentru probare prezentăm unele extrase din conținutul unor acte aplicative emise cu prilejul examinării unor atare cauze penale: „*Obiectul material al dobândirii creditului prin înșelăciune este constituit din documentația de credit, care justifică dreptul persoanei la obținerea creditului de la instituția financiară, care conține informații false* [2]”; „*Obiectul material al infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 238 CP RM este constituit din documentația de credit, care conține informații false* [3; 4]”. Un punct de vedere similar regăsim în teoria dreptului penal. Astfel, A.Rețetnicov menționează: „documentația de credit, care conține informații false, reprezintă obiectul material al infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune [5, p. 18]”. Și alți autori [6, p. 586] sunt de părere că documentația de credit formează obiectul material al acestor infracțiuni.

Din punctul nostru de vedere, documentația de credit nu poate să constituie obiect material al infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM. În contextul acestor infracțiuni, documentația de credit reprezintă forma de exprimare a informației false prezentate de către făptuitor în adresa victimei. Iar așa cum se afirmă în doctrină [7, p. 7; 8, p. 208; 9, p. 79; 10, p. 84; 11, p. 88; 12, p. 50; 13, p. 78; 14, p. 79], informația falsă apare pe post de mijloc de săvârșire a infracțiunii.

În linii mari, deosebirea dintre mijlocul de săvârșire a infracțiunii și obiectul material al infracțiunii rezidă în dislocarea/situarea sa în raport cu fapta infracțională. Obiectul material se situează înafara conduitei infracționale. Mai exact, fapta prejudiciabilă se îndreaptă spre obiectul material. S.Brînza notează că „obiectul material se găsește într-un raport de condiționare reciprocă cu acțiunea (comisiunea) [15, p. 106]”.

În opoziție, mijlocul de săvârșire a infracțiunii coexistă în același perimetru cu fapta infracțională. Mijlocul de săvârșire a infracțiunii, ca și fapta

prejudiciabilă, reprezintă semne obiective ce caracterizează latura obiectivă a infracțiunii. De aceea, mijlocul de săvârșire a infracțiunii însoțește fapta prejudiciabilă [16, p. 83]. Aceasta din urmă, împreună cu mijlocul de săvârșire a infracțiunii este orientată spre lezarea unor valori sociale *(i)* încorporate în entități materiale sau imateriale (în cazul infracțiunilor ce posedă obiect material sau imaterial ca și semn obligatoriu) sau *(ii)* aferente victimei infracțiunii (în situația infracțiunilor ce nu cer prezența unui obiect material sau imaterial, dar cer prezența unei victime). Deci, mijlocul de săvârșire a infracțiunii este îndreptat spre obiectul material (ultimul situându-se înafara conduitei exterioare a individului).

În speță, documentația de credit/de împrumut/ de asigurare (formă de exprimare a informației false) coexistă alături de fapta prejudiciabilă. Cu alte cuvinte, făptuitorul folosește mijlocul de săvârșire a infracțiunii (informația falsă) în procesul realizării faptei prejudiciabile. Sau, altfel zis, fapta prejudiciabilă este comisă prin uzitarea de către făptuitor a informației false. Corespunzător, însoțind fapta prejudiciabilă, informația falsă nu poate apărea pe post de obiect material, ci în postura de mijloc de săvârșire a infracțiunii.

Într-o altă speță din practica judiciară instanța a punctat că „*obiectul material [al infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM] îl constituie banii, care formează categoria creditelor* [17]". În acest caz, instanța a ignorat teza, precum că „obiectul material al infracțiunii constă în entitatea materială asupra căreia se îndreaptă influențarea nemijlocită infracțională [15, p. 114]".

Amintim că obiectul material este acea entitate în direcția căruia este îndreptată fapta socialmente periculoasă. Prin urmare, în momentul săvârșirii faptei penale obiectul material trebuie să existe. În cazul infracțiunilor specificate la art. 238 CP RM fapta prejudiciabilă nu este canalizată în direcția vreunor entități materiale. Făptuitorul prezintă informații false și, în consecință, obține în mod fraudulos un credit, un împrumut, o despăgubire sau o indemnizație de asigurare. Corespunzător, susținem cele evocate de V.Stati, precum că creditul, împrumutul, despăgubirea sau indemnizația de asigurare formează categoria bunurilor dobândite prin săvârșirea infracțiunii [8, p. 206].

În concluzie, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM creditul, împrumutul, despăgubirea de asigurare sau indemnizația de asigurare îndeplinește rolul de bunuri obținute în rezultatul comiterii infracțiunii. Aceste entități nu pot fi apreciate drept obiect material al infracțiunii. De fapt, infracțiunile examinate nici nu posedă obiect material. În consecință, lezarea obiectului protecției penale se face prin intermediul influențării victimei infracțiunii, dar nu prin intermediul influențării unor entități materiale (sau imateriale). Are dreptate S.Brînza când precizează: „Nu toate infracțiunile au obiect material, ci numai acelea în cazul săvârșirii cărora valoarea socială ocrotită se proiectează într-o entitate materială [15, p. 89]". În speță, relațiile sociale referitoare la dobândirea, în condiții de legalitate (în lipsa prezentării unor informații false) a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare nu sunt întruchipate în careva entități materiale.

2. În altă privință, identificăm spețe unde, din punctul nostru de vedere, eronat este evidențiat obiectul infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM. De pildă, într-o speță instanța a reținut următoarele: „*obiectul infracțiunii îl reprezintă faptul obținerii unui credit în sumă de 85 000 lei, urmare a prezentării informațiilor false* [18]". O statuare *mot-a-mot* identificăm în altă speță din practica judiciară [19]. Se pare că în cele două spețe se face confuzie între obiectul protecției penale și conduita exterioară a persoanei. Nu negăm că conținutul obiectului protecției penale (atât în cazul

infracțiunilor consemnate la art. 238 CP RM, cât și în cazul altor fapte penale) este desprins din conținutul comportamentului exteriorizat al făptuitorului. În pofida acestuia fapt, obiectul protecției penale nu trebuie suprapus cu conduita făptuitorului. Din aceste considerente, suntem reticenți față de asemenea exprimări judiciare (similare cu cea relevată *supra*).

3. Studiul practicii judiciare în materia infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM scoate în evidență o altă dificultate de interpretare a conținutului normei și, în consecință, de încadrare juridică. Mai exact, identificăm o problematică în ceea ce privește stabilirea conținutului urmării prejudiciabile.

Ab initio, precizăm că infracțiunile specificate la art. 238 CP RM sunt materiale, aceasta deoarece urmarea prejudiciabilă (alături de legătura cauzală) reprezintă semn obligatoriu al componenței de infracțiune.

În dispoziția normei de la alin. (1) art. 238 CP RM urmarea prejudiciabilă este redată astfel: „cauzarea victimei a unor daune în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale". Interpretând sistematic textul acestei norme (în raport cu norma de la alin. (2) art. 64 CP RM) aflăm că cuantumul urmării prejudiciabile trebuie să fie de cel puțin douăzeci și cinci de mii de lei.

Totuși, suscită probleme de interpretare conținutul propriu-zis al acestor urmări prejudiciabile. De fapt, polemica vizează faptul dacă conținutul urmării prejudiciabile este format, în exclusivitate, din suma creditului sau a împrumutului acordat ori dacă în conținutul acesteia intră suma creditului/împrumutului *neachitat* (integral sau parțial), inclusiv și *alte plăți datorate creditorului* (de exemplu, dobânzi contractuale, penalități etc.).

Autorul moldav N.N. Levandovskii, referindu-se la infracțiunea prevăzută la art. 176 din Codul penal al Federației Ruse [20] (articol similar cu cel supus analizei) menționează: „infracțiunea respectivă nu trebuie considerată consumată din momentul efectuării transferului de bani pe contul celui ce împrumută, dar din momentul cauzării victimei a unor daune în proporții mari [21, p. 74]". Analogic oarecum se expune autorul rus E.N. Bulîcev: „întrucât componența de infracțiune este formulată ca fiind materială, infracțiunea se va considera consumată din momentul cauzării unor daune în proporții mari, *i.e.* atunci când debitorul nu va putea stinge datoria față de creditor [22, p. 57]".

Sesizăm că ambele accepțiuni doctrinare promovează teza că în contextul infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM urmarea prejudiciabilă nu se raportează la simpla obținere a sumei creditului sau a împrumutului, ci la nerambursarea totală sau parțială a sumei creditului sau a împrumutului acordat. Mai mult, în opinia autoarei O.V. Șadrina „dauna cauzată creditorului trebuie să cuprindă nu doar suma creditului neachitat, ci și dobânzile neachitate în legătură cu creditul acordat [23, p. 14]". Pe aceeași undă se află N.G. Voldimarova, care consideră că, urmarea prejudiciabilă este formată, în special, prin neplata ratelor de credit sau a dobânzilor aferente creditului acordat [24, p. 63]. De aceeași părere este O.Krîșevici: „În cazul acestei infracțiuni daunele sunt determinate de neplata la timp a întregului credit sau a unei părți din acesta și de neplata procentelor corespunzătoare [25, p. 55]".

V.Stati are o poziție diferită *vis-a-vis* de conținutul urmării prejudiciabile a infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 238 CP RM. În opinia acestui autor „cauzarea daunelor în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale se concretizează, după caz, în: 1) obținerea unui credit, a unui împrumut sau a unei despăgubiri/indemnizații de asigurare în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale; 2) obținerea unei majorări a sumei creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale; 3) obținerea unui credit sau a unui împrumut în mărime mai mare sau egală cu

500 unități convenționale în condiții avantajoase [11, p. 97; 8, p. 212]". Același punct de vedere este împărtășit de către S.Brînza [12, p. 55] și E.Ionică [26, p. 551-553].

Remarcăm că reprezentanții celui de-al doilea curent de opinie avansează teza că în cazul infracțiunilor stipulate la art. 238 CP RM urmarea prejudiciabilă este formată din mărimea creditului/împrumutului acordat, neavând relevanță la încadrare mărimea creditului sau a împrumutului nerambursat sau a altor plăți datorate creditorului (dobânzi, penalități etc.).

Analiza empirică efectuată demonstrează că nici practicienii dreptului penal nu au o poziție comună privitor la aspectul sus-enunțat. Potrivit unei prime orientări, identificăm spețe [27; 28] în care întinderea urmării prejudiciabile este determinată prin includerea ratelor de credit/împrumut neachitate și a dobânzilor/penalităților aferente. Este ilustrativă următoarea statuare judiciară: „*în urma realizării acțiunii prejudiciabile a survenit și rezultatul prejudiciabil, constând în cazarea unui prejudiciu material băncii în cuantum de 85 000 lei (corpul creditului) precum și în limita dobânzilor neîncasate* [18]".

Totuși, în marea majoritate a speței analizate, se susține că conținutul urmării prejudiciabile este echivalent cu suma creditului/împrumutului obținut. Tocmai această concluzie este desprinsă din următorul extras judiciar: „*Obținerea creditului presupune intrarea mijloacelor creditare în posesia efectivă a făptuitorului (virarea mijloacelor pe contul de decontare, ridicarea numerarului de la casieria băncii etc.). Din acest moment infracțiunea se consideră consumată* [29]".

Mult mai explicit este nuanțat conținutul urmării prejudiciabile în următoarele spețe practice: „*Urmare a informațiilor false prezentate de către X., BC „B" SA i-a eliberat acestuia un credit în sumă de 350 000 lei, care nu a fost restituit, cauzând în așa mod băncii daune materiale în proporții deosebit de mari* [30]; „*Inculpatul I.V. în baza certificatului de salarizare fals a dobândit de la BC „MA" SA un credit în mărime de 200 000 lei. Prin acestea acțiuni, I.V. a prejudiciat banca cu suma de 200 000 lei* [31]"; „*S.G., fiind administrator al SRL „A", prin înșelăciune, în baza unor informații false, a obținut de la BC „M" SA un credit în mărime de 29.988 lei, cauzând instituției financiare un prejudiciu material în sumă totală de 29988 lei* [32]". Aceeași abordare este remarcată în alte spețe judiciare [33; 34; 35; 36; 37; 19]. În aceste spețe, cuantumul urmării prejudiciabile a fost echivalat cu cuantumul creditului/împrumutului obținut.

În ceea ce ne privește, susținem cea de-a doua accepțiune (chiar dacă nu este îmbrățișată de mulți dintre autori, ale căror puncte de vedere au fost analizate). După cum arată studiul practicii judiciare, în cea mai mare parte respectiva viziune este susținută de persoanele abilitate să realizeze calificarea oficială a infracțiunii.

În opinia noastră, urmarea prejudiciabilă trebuie considerată a fi cauzată în momentul acordării creditului sau a împrumutului, nu însă în momentul nerambursării integrale sau parțiale a sumei creditului/împrumutului acordat. Victima este prejudiciată în momentul în care transmite suma creditului/împrumutului fiind înșelată prin prezentarea de către făptuitor a unor informații false importante pentru acordarea creditului/împrumutului. Tocmai această sumă, transmisă în rezultatul înșelăciunii uzitate de făptuitor, trebuie catalogată drept urmare prejudiciabilă. Or, în alte condiții, presupunând prezentarea unor informații autentice, banca de exemplu, ar refuza să acorde creditul solicitantului de credit.

Nerambursarea parțială sau integrală a creditului/împrumutului, precum și rambursarea totală a creditului/împrumutului (dar înafara limitelor temporale stabilite de graficul de rambursare) nu

ar trebui să conteze la încadrarea juridică a celor săvârșite, ci la individualizarea pedepsei. La fel, ar fi cu totul deplasat ca în conținutul urmării prejudiciabile să intre plăți de viitor și incerte (dobânzi de întârziere, penalități).

În consecință, o asemenea tratare a conținutului urmării prejudiciabile ar determina apariția unor situații juridice inechitabile (atât pentru făptuitor, cât și pentru victimă).

De exemplu, făptuitorul ar putea lua un credit în mărime de cincisprezece sau douăzeci de mii de lei, iar instituția financiară ar putea „să aștepte" astfel încât prin cumularea dobânzilor și a penalităților cuantumul urmării prejudiciabile să atingă cifra de cel puțin douăzeci și cinci de mii de lei (500 unități convenționale). În aceste condiții, o faptă care, în mod normal cade sub incidența legii contravenționale, eronat, este încadrată în tiparul alin. (1) art. 238 CP RM.

Urmând această logică, și mai grav e, că în atare ipoteză, până la survenirea urmării prejudiciabile, care este distanțată enorm de mult de momentul săvârșirii faptei prejudiciabile, făptuitorul s-ar afla la etapa actelor executorii. Din punctul nostru de vedere, e inadmisibil ca momentul consumării unei infracțiuni să survină în asemenea circumstanțe (dependente de evenimente viitoare și nesigure). Și tot așa, e cu neputință ca făptuitorul să se afle la etapa actelor executorii pe parcursul unei perioade de timp incerte.

Din altă perspectivă, s-ar putea întâmpla ca făptuitorul să obțină un credit/un împrumut în sumă de treizeci de mii de lei (cuantum ce depășește 500 de unități convenționale), rambursând ulterior victimei cincisprezece mii de lei, având restanță cu ceilalți cincisprezece mii de lei. Și luând în calcul suma dobânzilor și a penalităților datoria totală a solicitantului de credit/împrumut ar putea fi, să zicem, douăzeci și două de mii de lei (adică, sub limita a 500 unități convenționale). În consecință, dacă am urmări abordarea susținută de reprezentanții primului curent de opinie, atunci o faptă care, *a priori* este de natură penală, ar fi calificată drept contravențională.

Sesizăm că, în prima situație ipotetică, o faptă care denotă un grad mai redus de pericol social (făptuitorul dobândește prin înșelăciune un credit în mărime de cincisprezece sau douăzeci de mii de lei) poate fi apreciată drept infracțiune (în realitate fiind o contravenție). *Per a contrario*, în cea de-a doua situație ipotetică, o faptă care comportă un grad mai înalt de pericol social (făptuitorul dobândește prin înșelăciune un credit/împrumut în sumă de treizeci de mii de lei) poate fi apreciată drept contravenție (în realitate conținând semnele unei infracțiuni).

Nu în ultimul rând, aprecierea proporțiilor urmării prejudiciabile în acord cu cel dintâi curent de opinie (prin raportare la suma creditului/împrumutului neachitat și plățile suplimentare datorate) ar îngreuna capacitatea făptuitorului de previziune a cuantumului acestor urmări. În final, aceasta ar știrbi din esența și rolul laturii subiective în structura componențelor de infracțiune prevăzute la art. 238 CP RM. Or, în lipsa unei previziuni clare a cuantumului eventualelor urmări prejudiciabile acțiunile făptuitorului, obiectiv, nu și subiectiv, sunt încadrate în tiparul art. 238 CP RM

Aceste considerente demonstrează accentul greșit pus pe modalitatea stabilirii cuantumului urmării prejudiciabile în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM. Notăm că, la aprecierea cuantumului urmării prejudiciabile trebuie să se i-a în calcul suma creditului/împrumutului efectiv primit (prin înșelăciune, în baza unor informații false), nu însă suma creditului/împrumutului neachitat și plățile suplimentare datorate victimei (dobânzi, penalități etc.). Corespunzător, momentul consumării infracțiunii trebuie raportat la momentul obținerii efective a unui credit/împrumut în sumă de cel puțin 500 unități convenționale (*i.e.* la momentul cauzării

efective a urmării prejudiciabile) sau, după caz, la momentul obținerii efective a unui credit/împrumut în condiții avantajoase în sumă de cel puțin 500 unități convenționale, ori la momentul obținerii efective a unui credit/împrumut într-o sumă majorată de cel puțin 500 unități convenționale. B

4. În fine, vom scoate în evidență o ultimă deficiență practică de interpretare și aplicare a art. 238 CP RM. Aceasta privește momentul de consumare a infracțiunilor analizate. Astfel, într-o speță instanța a conchis următoarele: „*Infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 238 CP RM se consideră consumată din momentul prezentării instituției financiare, de către solicitantul de credit, a informațiilor false, indiferent dacă a obținut creditul, a majorat proporția acestuia, a obținut creditul în condiții avantajoase* [3]". Din această teză reiese că infracțiunea de la alin. (1) art. 238 CP RM este formală, neavând la încadrare vreo semnificație faptul obținerii efective a creditului sau a majorării proporției creditului ori a obținerii creditului în condiții avantajoase.

Subliniem că până în anul 2009 componența infracțiunii înscrise la art. 238 CP RM era formală. Infracțiunea se considera consumată din momentul săvârșirii faptei prejudiciabile. Ulterior, prin Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, nr.277 din 18.12.2008 [38], componența de infracțiune a fost transformată în materială, continuând să fie așa până la ziua de azi.

Precizăm că speța de mai sus vizează săvârșirea infracțiunii consemnate la alin. (1) art. 238 CP RM în perioada anului 2017. Reiterăm că la acel moment componența infracțiunii era materială. Respectiv, urmarea prejudiciabilă era semn obligatoriu. Corespunzător, urmarea prejudiciabilă trebuia identificată. În consecință, momentul consumării infracțiunii nu trebuia raportat la săvârșirea faptei prejudiciabile (sub forma prezentării unor informații false), ci la momentul cauzării urmării prejudiciabile. În concluzie, teza judiciară relevată *supra*, nu se mai pretează actualului cadru incriminator.

Concluzii

Documentația de credit nu poate să constituie obiect material al infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM. În contextul acestor infracțiuni, documentația de credit reprezintă forma de exprimare a informației false prezentate de către făptuitor în adresa victimei.

Documentația de credit/de împrumut/de asigurare (formă de exprimare a informației false) coexistă alături de fapta prejudiciabilă. Corespunzător, însoțind fapta prejudiciabilă, informația falsă nu poate apărea pe post de obiect material, ci în postura de mijloc de săvârșire a infracțiunii.

Conținutul obiectului protecției penale (atât în cazul infracțiunilor consemnate la art. 238 CP RM, cât și în cazul altor fapte penale) este desprins din conținutul comportamentului exteriorizat al făptuitorului. În pofida acestuia fapt, obiectul protecției penale nu trebuie suprapus cu conduita făptuitorului.

Studiul practicii judiciare în materia infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM scoate în evidență o dificultate în ceea ce privește stabilirea conținutului urmării prejudiciabile. Polemica vizează faptul dacă conținutul urmării prejudiciabile este format, în exclusivitate, din suma creditului sau a împrumutului acordat ori dacă în conținutul acesteia intră suma creditului/împrumutului *neachitat* (integral sau parțial), inclusiv și *alte plăți datorate creditorului* (de exemplu, dobânzi contractuale, penalități etc.). Unii autori promovează teza că în contextul infracțiunilor prevăzute la art. 238 CP RM urmarea prejudiciabilă nu se raportează la simpla obținere a sumei creditului sau a împrumutului, ci la nerambursarea totală sau parțială a sumei creditului sau a împrumutului acordat, inclusiv a altor plăți suplimentare aferente

creditului (dobânzi, penalități etc.). Remarcăm că reprezentanții celui de-al doilea curent de opinie avansează teza că în cazul infracțiunilor stipulate la art. 238 CP RM urmarea prejudiciabilă este formată din mărimea creditului/împrumutului acordat, neavând relevanță la încadrare mărimea creditului sau a împrumutului nerambursat sau a altor plăți datorate creditorului (dobânzi, penalități etc.). În opinia noastră, urmarea prejudiciabilă trebuie considerată a fi cauzată în momentul acordării creditului sau a împrumutului, nu însă în momentul nerambursării integrale sau parțiale a sumei creditului/împrumutului acordat. Victima este prejudiciată în momentul în care transmite suma creditului/împrumutului fiind înșelată prin prezentarea de către făptuitor a unor informații false importante pentru acordarea creditului/împrumutului. Tocmai această sumă, transmisă în rezultatul înșelăciunii uzitate de făptuitor, trebuie catalogată drept urmare prejudiciabilă. Or, în alte condiții, presupunând prezentarea unor informații autentice, banca de exemplu, ar refuza să acorde creditul solicitantului de credit.

Referințe bibliografice

1. Codul penal, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74.

2. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 03 noiembrie 2021. Dosarul nr.1-2170/2020. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a936f728-c75f-4aa8-bcd2-2c115c27a705

3. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 04 august 2021. Dosarul nr.1-945/2021. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/09617bcb-e328-40d0-bfb7-b9798f262acf

4. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Central din 05 octombrie 2021. Dosarul nr.1-607/2020. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jbl.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/dfc4d2c1-7f93-46a2-9b1c-18ec69cceaba

5. REȘETNICOV, A. Obiectul material al infracțiunii și mijlocul de săvârșire a infracțiunii: criterii de delimitare. În: *Revista Națională de Drept*, 2007, nr.6, p. 17-22. ISSN 2587-411X

6. ГЫРЛА, Л. Г., ТАБАРЧА, Ю. М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть особенная. Том 1*. Кишинэу: Cartdidact, 2010. 712 p. ISBN 978-9975-4158-1-1

7. STATI, V. Infracțiunea de dobândire a creditului prin înșelăciune (art. 238 C.pen. RM): noi tendințe și abordări. Partea I. În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr.12, p. 2-10. ISSN 2587-411X

8. STATI, V. Infracțiunile prevăzute la art. 238 și 239 CP RM în lumina amendamentelor operate în Codul penal la 25.07.2014. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”,* 2015, nr.3(83), p. 205-224. ISSN 1814-3199

9. STATI, V. *Infracțiuni economice: note de curs*. Chișinău: CEP USM, 2014. 530 p. ISBN 978-9975-71-520-1

10. STATI, V. *Infracțiuni economice: note de curs. Ed. a 2-a, rev. și actualizată*. Chișinău: CEP USM, 2016. 622 p. ISBN 978-9975-71-807-3

11. STATI, V. *Infracțiuni economice: note de curs. Ed. a 3-a, rev. și actualizată până la data de 1 mai 2019*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019. 600 p. ISBN 978-9975-146-73-9

12. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p. ISBN 978-9975-53-468-0

13. ЛЕВАНДОВСКИЙ, Н. Н. *Криминалистическое расследование преступлений в сфере кредитования* / Диссертация на соискание ученой степени доктора право. Кишинэу, 2020. 222 p.

14. АСЛАНЯН, Р. Г. Информация как объект и средство совершения преступлений в сфере экономики: вопросы взаимосвязи. În: *Вестник Краснодарского Университета МВД России*, 2016, № 1 (31), p. 48-52. ISSN 2073-1078

15. BRÎNZA, S. *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p. ISBN 9975-70-414-X

16. SERBINOV, A. *Răspunderea penală pentru infracțiunile contra securității publice exprimate în manipulări ilegale cu arme și muniții*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017. 348 p. ISBN 978-9975-53-871-8

17. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 24 noiembrie 2020. Dosarul nr.1-2667/2019. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/cb50480a-6441-4028-a37a-a712af390e3f

18. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 11 iulie 2022. Dosarul nr.1-3109/2021. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/f333ec4f-bde5-4404-9530-e3a0bd163e12

19. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 16 mai 2019. Dosarul nr.1-273/2018. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/8af8fcbe-d777-e911-80d7-0050568b021b

20. Уголовный кодекс Российской Федерации. [citat 06.10.2022]. Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/

21. ЛЕВАНДОВСКИЙ, Н. Н. Кредитная сфера в рамках уголовно-правовой защиты согласно законодательству Российской Федерайии. În: *Jurnalul juridic național: teorie și practică*, 2017, № 3 (25), p. 71-76. ISSN 2345-1130

22. БУЛЫЧЕВ, Е. Н. Особенности уголовной ответственности за незаконное получение кредита (ст. 176 УК РФ) и ее соответствие конституционному принципу равной защиты всех форм собственности. În: *Евразийская Адвокатура*, 2018, № 6 (37), p. 56-59. ISSN 2304-9839

23. ШАДРИНА, О. В. *Уголовная ответственность за преступления в банковское-кредитной сфере по уголовному праву Российской Федерайии* / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2008. 23 p.

24. ВОЛЬДИМАРОВА, Н. Г. Проблемы установления уголовной ответственности за преступления в сфере кредитования. În: *Вестник Томского государственного университета. Право*, 2019, № 34, p. 62-70. ISSN 2225-3513

25. КРЫШЕВИЧ, О. Разграничение уголовной ответственности за мошенничество в кредитно-финансовой деятельности и мошенничество по законодательству Украины и России. În: *Jurnalul juridic național: teorie și practică*, 2014, № 5, p. 53-60. ISSN 2345-1130

26. STATI, V., IONICĂ, E. Reflecții asupra unor amendamente operate la art. 238 „Dobândirea creditului prin înșelăciune" din Codul penal al Republicii Moldova. În: *Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională dedicată aniversării a 65 de ani de la fondarea USM „Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare", Seria „Științe sociale"* (Chișinău, 2011), p. 551-553.

27. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 02 iulie 2018. Dosarul nr.1-345/2018. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/27f968b5-d27d-e811-80d4-0050568b021b

28. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 06 februarie 2019. Dosarul nr.1a-1614/2018. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/3acec777-b140-e911-80d8-0050568b7027

29. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 08 iulie 2021. Dosarul nr.1-3969/2019. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/bbe2d53f-12d2-46d6-b3ee-6592e1bc9a6a

30. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 septembrie 2020. Dosarul nr.1a-125/2020. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/bc49bb1d-2231-4625-b783-e0aa5ffc27c7

31. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 18 noiembrie 2016. Dosarul nr.1-778/2016. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/98ed8579-adad-e611-9a6d-005056a5d154

32. Sentința Judecătoriei Nisporeni din 19 iunie 2014. Dosarul nr.1-79/2014. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jun.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/50ae9586-f000-e411-8956-005056a5fb1a

33. Sentința Judecătoriei Bălți din 05 noiembrie 2014. Dosarul nr.1-99/2014. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jbl.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/402bac46-df64-e411-8956-005056a5fb1a

34. Sentința Judecătoriei Edineț, sediul Central din 30 mai 2017. Dosarul nr.1-182/2016. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jed.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/20ffb27e-3245-e711-80d3-0050568b2c1f

35. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 mai 2022. Dosarul nr.1a-2201/2020. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/60959831-4d12-4545-b546-cbd9a9b58068

36. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 18 noiembrie 2016. Dosarul nr.1-1563/2016. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/103a9498-adad-e611-9a6d-005056a5d154

37. Sentința Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 26 mai 2015. Dosarul nr.1-250/2015. [citat 06.10.2022]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7d98fcb8-6f07-e511-b888-005056a5d154

38. Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, nr.277 din 18.12.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.41-44.